

Commissie Linkse Samenwerking

Advies

Inhoudsopgave

1. Vooraf
2. Advies
3. Verantwoording van de werkwijze
4. Bevindingen en betrokken afwegingen
  - a. Bevindingen Enquête
  - b. Bevindingen Focusgroepen
  - c. Aanvullende afwegingen
5. Onderbouwing van het advies
  - a. Opvattingen van de leden
  - b. Landelijke context
  - c. Machtspolitieke impact en electorale overwegingen
  - d. Politieke inhoud, partijcultuur en organisatorische aspecten
  - e. Gelijke vorm van samenwerking gemeenteraad en stadsdelen
  - f. Democratisch besluitvormingsproces
6. Vervolgstappen proces
  - a. Statutaire uitgangspunten

1. VOORAF

GroenLinks werkt als politieke vereniging in de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement in verschillende vormen samen met de Partij van de Arbeid (PvdA): met een gezamenlijke kieslijst en/of in een gezamenlijke fractie. In de campagnes voor deze verkiezingen werd in meer of mindere mate met elkaar opgetrokken. Ook in Amsterdam werken GroenLinks en de PvdA al lange tijd goed samen. Sinds 2018 zitten de partijen samen in het college van B&W van de stad. De landelijke tendens naar intensievere samenwerking roept de vraag op of en in welke mate de partijen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 gaan samenwerken. In landelijke ledenreferenda is tot de eerder genoemde samenwerkingen besloten. Voor lokale verkiezingen geldt dat lokale afdelingen besluiten hoe de samenwerking er uit komt te zien. Daartoe is besloten op 4 februari 2023 op het landelijke congres. De motie [GroenLinks lokaal bepaalt!](#) werd, met 79,5% van de stemmen voor, aangenomen.

Op de Algemene Ledenvergadering (ALV) van GroenLinks Amsterdam van 16 december 2023 werd besloten om een commissie een advies uit te laten brengen aan het federatiebestuur en de ALV over de wijze waarop GroenLinks in Amsterdam het beste kan samenwerken op links. De PvdA stelde een vergelijkbare opdracht en proces vast.

De opdracht aan de commissie was als volgt:

“De commissie heeft als opdracht een advies uit te brengen aan het afdelingsbestuur en de ALV over de volgende punten:

- *Op welke wijze kan GroenLinks in Amsterdam, gezien de landelijke ontwikkelingen, het beste samenwerken op links?*
- *Welke vormen zijn er lokaal denkbaar voor de samenwerking tussen GroenLinks en de PvdA? Welke voor- en nadelen hebben deze samenwerkingsvormen? Betrek daarbij o.a. kansen en bedreigingen ten aanzien van:*
  - *Politieke inhoud, gedeelde kernwaardes of juist inhoudelijke verschillen*
  - *Electorale positie, afwegingen op het gebied van politiek strategische positie*
  - *Verhoudingen met andere afdelingen, bijv. ten opzichte van landelijk, of lokaal ten opzichte van andere gemeentes*
  - *Politiek personeelsbeleid, gevolgen voor kwaliteit van volksvertegenwoordigers, bestuurders en het selectieproces*
  - *Partijcultuur, impact op de gewenste interne cultuur*
  - *Coalitievorming, consequenties voor mogelijke blokvorming in gemeenteraad en B&W*
  - *Stadsdelen, gevolgen voor de verhoudingen in de verschillende stadsdelen (zowel binnen en buiten de ring) en voor de verhouding tussen raad en commissies*
- *Een weging van deze voor- en nadelen per samenwerkingsvorm*
- *Welke beslisvormen zijn er mogelijk in het vervolgproces, en welke afweging”*

Tijdens de uitgebreide bespreking op de ALV werden door diverse leden mogelijke kansen, punten van zorg en aanvullende accenten op de opdracht van de commissie naar voren gebracht. Het ging daarbij onder andere over het onderzoeken van de wenselijkheid van verschillende vormen van samenwerking, het ruimte bieden aan verschillende perspectieven en het betrekken van de stadsdelen. De commissie heeft deze overwegingen bij de uitvoering van

haar werkzaamheden betrokken. Dit licht de commissie uitgebreider toe onder de verantwoording van de werkwijze.

Daarnaast werd in deze ALV de commissie benoemd. De commissie bestaat uit Rutger Groot Wassink (vz), Emel Can, Zeeger Ernsting, Walter Freeman, Maria Mos, Femke Roosma, en Janna Willems. De commissie werd fantastisch ondersteund door Pieter Parlevliet.

Dit rapport bevat het advies van de commissie ten behoeve van besluitvorming op de ALV van 12 juli 2024. Wellicht ten overvloede, maar enkel de leden van de commissie zijn verantwoordelijk voor de inhoud. Zij zijn vanzelfsprekend bereid om het advies toe te lichten en vragen te beantwoorden. De commissie kijkt uit naar een interessante uitwisseling van ideeën aangaande dit advies en het vervolgproces.

In de hierna volgende paragrafen volgt het advies, uitleg over de gehanteerde werkwijze, de afwegingen van de commissie om tot dit advies te komen en een concreet voorstel voor het vervolg. Ook adviseert de commissie het federatiebestuur over de vervolgstappen, die, naar de stellige overtuiging van de commissie, moeten eindigen in besluitvorming door alle leden van de afdeling GroenLinks Amsterdam.

2. ADVIES

Alles afwegende adviseert de commissie om als GroenLinks deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 en na die verkiezingen, uiterlijk na de onderhandelingen ten behoeve van de vorming van een nieuw stadsbestuur, in de gemeenteraad en in de stadsdeelcommissies één fractie met de gekozenen van de PvdA te vormen. De gezamenlijke fractie start daarna zo snel als mogelijk in samenwerking met de federatiebesturen een inhoudelijk en democratisch proces om bij de gemeenteraadsverkiezingen en stadsdeelcommissieverkiezingen van 2030 met een gezamenlijk verkiezingsprogramma en onder één naam deel te nemen.

Voorts adviseert de commissie ook om intensievere samenwerking met andere linkse en progressieve partijen (naast PvdA) in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 te onderzoeken en dit in een aparte vraag aan alle leden voor te leggen.

Voor de commissie is het cruciaal dat alle leden zich over meerdere opties uit kunnen spreken. GroenLinks Amsterdam is een democratische vereniging waar de leden gezamenlijk bepalen. Daarom stelt de commissie voor dat *alle* leden zich kunnen uitspreken over *meerdere* opties, waarbij de commissie expliciet de door haar geadviseerde optie aangeeft. Besluitvorming op een ALV is naar het inzicht van de commissie voor een dergelijk invloedrijk besluit niet verdedigbaar. De commissie adviseert, maar de leden moeten de vrijheid hebben te kiezen uit alle relevante opties.

De commissie stelt dus voor het onderstaande in een ledenpeiling aan alle leden voor te leggen en de uitkomst daarvan middels een politiek referendum te bekrachtigen. Het voornemen is dat de PvdA en GroenLinks dezelfde vraagstelling aan de leden van de beide verenigingen voorleggen.

Onderbouwing advies in het kort:

Het is een breed gedragen wens om intensief met de PvdA samen te werken in de Amsterdamse politiek. We willen ook dat die samenwerking op een goede, zorgvuldige manier vorm krijgt. Optie 2 combineert deze twee aspecten en is daarom de variant die de adviescommissie adviseert. We zetten in op gezamenlijke fracties in de volgende periode om groene, sociale plannen uit te kunnen voeren. Tegelijk gaan we ervoor zorgen dat sociaaldemocratische en ecosocialistische idealen goed gegrond zijn in die samenwerking. Sommige leden zouden sneller samen willen gaan, anderen juist langzamer. De voorkeursoptie geeft ruimte voor de wensen en zorgen van beide groepen. Deze samenwerkingsvorm is dezelfde als in de Eerste Kamer, en sluit zo dus ook aan bij de landelijke ontwikkeling. Het is belangrijk een sterk blok te maken tegen extreem rechts, samen met de PvdA en met andere linkse en progressieve partijen. Ervaringen in samenwerking nu zijn grotendeels (heel) positief, zoals samen campagne voeren, en de samenwerking in de coalitie, maar we horen ook dat er nog wel wat werk aan de winkel is. Laten we er samen een sterk geheel van maken, om het beste voor Amsterdam voor elkaar te krijgen: De commissie adviseert daarom optie 2 bij de ledenpeiling.

Voor een uitgebreide onderbouwing zie hoofdstuk 5

Ledenpeiling

GroenLinks Amsterdam en PvdA Amsterdam willen een keuze maken hoe we met elkaar samenwerken bij de komende gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam.

Rangschik de volgende opties op basis van je eigen voorkeur. Zet op nummer 1 de optie die je het liefste wilt en op nummer 3 de optie die je het minst aanspreekt.

1. Continuering van de huidige situatie

GroenLinks en de PvdA komen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 elk met een eigen programma en kieslijst. GroenLinks en PvdA voeren apart campagne. Na de verkiezingen blijven zij elk in een eigen fractie. Er is geen intentie om de samenwerking in 2030 anders vorm te geven.

2. Twee programma's met een stembusakkoord, twee lijsten, één fractie in 2026

GroenLinks en de PvdA komen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 elk met een eigen lijst en een eigen programma. Zij sluiten samen een inhoudelijk stembusakkoord en vormen na de verkiezingen een gezamenlijke fractie. Het is de intentie om in 2030 een gezamenlijke lijst te voeren.

3. Één programma, één lijst, één fractie in 2026

GroenLinks en de PvdA komen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 met een gezamenlijke lijst en programma. GroenLinks en de PvdA voeren gezamenlijk campagne. Na de verkiezingen zijn zij een gezamenlijke fractie. Het is de intentie om in 2030 weer een gezamenlijke lijst te voeren.

Preadvies: Het advies van de GroenLinks adviescommissie is optie 2. Wil je het advies van de PvdA adviescommissie lezen? Klik dan hier <hyperlink>.

Daarnaast zijn we benieuwd hoe je denkt over het verkennen van verdergaande samenwerking met andere linkse en progressieve partijen. Je kan hier aangeven of je er voor of er tegen bent, of geen mening over hebt.

- GroenLinks en PvdA zoeken in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 intensievere samenwerking met linkse en progressieve partijen (zoals **D66, PvdD, Volt, SP en Bij1**), bijvoorbeeld in de vorm van:
  - Blokvorming: Partijen spreken elkaar af om elkaar vast te houden bij het vormen van een coalitie.
  - Stembusakkoord: Partijen maken voor de verkiezingen op hoofdlijnen afspraken over programmapunten.

- Voor
- Tegen
- Geen Mening

3. VERANTWOORDING WERKWIJZE

Om tot haar advies te komen, heeft de commissie een heel aantal instrumenten ingezet om zoveel mogelijk leden de kans te bieden hun perspectieven en opvattingen te delen. Doel was zo uitgebreid mogelijk te onderzoeken welke overwegingen binnen de partij spelen met betrekking tot linkse samenwerking in het algemeen en samenwerking met de PvdA in het bijzonder. Hierbij is ingezet op zowel het breed verzamelen van de algemene opvatting ten aanzien van huidige en toekomstige samenwerkingen, als op het voeren van verdiepende gesprekken om meer inzicht te krijgen in de argumenten en overwegingen om verdere samenwerking en de mogelijke vormen daarvan al dan niet te ambiëren. Uitgangspunt was om zo laagdrempelig mogelijk meerdere vormen aan te bieden aan leden om standpunten te delen. Ons doel was niet alleen het kader en zeer betrokken leden in staat te stellen een bijdrage te leveren maar juist ook minder actieve partijleden te horen om een afgewogen advies mogelijk te maken.

Het belangrijkste instrument om kwantitatieve informatie te verzamelen was een digitale enquête die de commissie onder de leden heeft verspreid. In deze anonieme enquête konden leden hun standpunt over linkse samenwerking en samenwerking met de PvdA aangeven en de verschillende argumenten voor en tegen samenwerking afwegen. De enquête is door 1.067 leden (deels) ingevuld, wat ongeveer een vijfde van alle leden is.

Naast de enquête heeft de commissie focusgroepen georganiseerd in samenwerking met de afdelingsbesturen in alle zeven stadsdelen en het stadsgebied Weesp. Deze avonden bestonden uit twee delen. Voor het eerste deel werden willekeurig gelote leden uit het desbetreffende stadsdeel uitgenodigd om met elkaar, met afgevaardigden van de commissie, en de voorzitter van de betreffende afdeling in gesprek te gaan. Door verschillende werkvormen te gebruiken leidde dat tot buitengewoon boeiende gesprekken die veel inzicht gaven in de verschillende argumenten en inzichten van leden, en hoe zij verschillende belangen tegen elkaar afwegen. Bij het tweede deel van de avond waren alle kaderleden uit dat stadsdeel/gebied uitgenodigd, waaronder stadsdeelcommissieleden en -bestuurders, partijbestuurders, organizers, en andere leden die naar inzicht van het betreffende afdelingsbestuur bij het kadergesprek hoorden. In totaal zijn 39 gelote leden en 55 kaderleden gesproken. Een soortgelijk gesprek is georganiseerd met het federatiekader (federatiebestuur, de gemeenteraadsfractie en wethouders). Ook is er gesproken met het fractiebureau van de gemeenteraadsfractie.

Om leden in staat te stellen ook buiten de enquête om hun opvatting met de commissie te delen, zijn twee stadsbrede gesprekken georganiseerd. Bij de online bijeenkomst op 21 mei waren er twee leden aanwezig. In een fysieke bijeenkomst werd een debat tussen een voor- en tegenstander van intensieve samenwerking met de PvdA gefaciliteerd alsmede ruimte voor gesprek en discussie onder leden. Bij deze bijeenkomst waren ongeveer 15 leden aanwezig. Tot slot heeft de commissie ook nog een telefoonnummer geopend waar leden een boodschap voor de commissie konden achterlaten middels een app of een sms. Hier is één keer gebruik van gemaakt. Over alle activiteiten van de commissie is in de regelmatig verschijnende digitale nieuwsbrieven van de afdeling gecommuniceerd.

De commissie heeft logischerwijs ook gesprekken gevoerd met de commissie van de PvdA. Hier is gesproken over de wens om waar mogelijk gelijktijdig een advies met een gelijksoortige vraag aan de leden voor te leggen. De stedelijke besturen van beide partijen zijn geadviseerd gelijktijdig een ALV te organiseren om dit mogelijk te maken. De voorzitters van de afdelingsbesturen hebben diverse gesprekken gevoerd over de wenselijkheid om overal in

Amsterdam op dezelfde manier mee te doen aan de gemeenteraadsverkiezingen en stadsdeelverkiezingen.

4. BEVINDINGEN EN BETROKKEN AFWEGINGEN

Hieronder worden eerst de bevindingen van de commissie op basis van de enquête en alle focusgroepgesprekken uiteengezet. Daarna worden andere relevante afwegingen benoemd. In het volgende hoofdstuk, de onderbouwing van het advies, worden de bevindingen en betrokken afwegingen gewogen.

Bevindingen Enquête

- De enquête is (deels) ingevuld door 1067 leden, ongeveer een vijfde van alle Amsterdamse GroenLinksleden.
- Respondenten zijn in grote getale positief over de huidige manier van samenwerken in de Tweede Kamerfractie en in de Europese fractie; respectievelijk 83 en 59 procent zegt (zeer) positief te zijn (overigens geeft een aanzienlijk deel bij de Europese samenwerking ‘weet niet’ aan). Veel mensen vinden de manier van samenwerking in de Tweede Kamerfractie (40 procent) en Europa (30 procent) precies goed, en ander aanzienlijk deel vindt dat de samenwerking nog wel verder mag gaan (voor de Tweede Kamerfractie 40 procent en voor de Europese fractie 38 procent). Maar een zeer beperkt percentage vindt de huidige samenwerkingen te ver gaan; respectievelijk 9 en 7 procent.
- Een groot deel van de leden ziet een fusie, gezamenlijke lijst en/of gezamenlijke fractie met de PvdA wel zitten. Een grote meerderheid is dus voor vergaande samenwerking met de PvdA. In de onderstaande Tabel 1 worden hiervoor de exacte percentages aangegeven.
- Voor blokvorming of een stembusakkoord komen D66, PvdD, Volt en in iets mindere mate de SP wat de leden betreft in aanmerking. Met name de PvdD is relatief populair onder de leden; veel mensen zien met deze partij vergaande samenwerking ook positief in. Met name Denk is minder populair als het gaat om verdergaande samenwerking.
- Voor verdergaande samenwerking spelen bij de leden verscheidene argumenten vóór in bijna gelijke mate een rol. Het meest genoemd als doorslaggevend argument is dat verdergaande samenwerking goed is ‘om meer groene en linkse plannen te realiseren in Amsterdam’ en ‘omdat partijen samen een sterker inhoudelijk verhaal hebben’.
- Onder tegenargumenten voor verdergaande samenwerking worden in de enquête het vaakst het gebrek aan noodzaak en de grote culturele verschillen genoemd: ‘omdat in Amsterdam door het politieke overwicht van linkse en progressieve partijen verdergaande samenwerking niet nodig is’ en ‘omdat er (grote) culturele verschillen tussen partijen zijn’.
- Er is ook enthousiasme over blokvorming met andere linkse en progressieve partijen, omdat op deze manier meer andere partijen betrokken kunnen worden en ook omdat op deze manier ‘meer groene en linkse plannen gerealiseerd kunnen worden’.
- Iets meer dan 20 procent van de respondenten geeft aan ook de argumenten te willen afwegen voor andere partijen. 47 procent van deze groep heeft die vragen ingevuld voor de PvdD en 17 procent voor D66. Daarnaast zijn deze vragen ook ingevuld voor Volt (12 procent), SP (11 procent) en BIJ (11 procent).
- Het grootste deel van de invullers van de enquête is een niet-actief lid. Ongeveer 15 procent zegt ook lid te zijn van de PvdA. De spreiding over de stadsdelen komt overeen met de ledenaantallen in de verschillende stadsdelen.
- Een aantal respondenten heeft aangegeven de enquête ingewikkeld te vinden. Anderzijds is er ook respons van leden die juist prettig vonden om gedetailleerd hun mening te kunnen geven.

Tabel 1. Overzicht voorkeuren respondenten voor verschillende vormen van samenwerking met linkse en/of progressieve partijen.

	Fusie	Gezamenlijke Kieslijst	Gezamenlijke Fractie	Blokvorming	Stembusakkoord	Gezamenlijk optrekken tijdens de verkiezingen	Geen Samenwerking
PvdA	42,57% 404	23,08% 219	15,28% 145	9,91% 94	4,21% 40	4,11% 39	0,84% 8
D66	3,50% 32	6,02% 55	6,35% 58	30,01% 274	23,55% 215	15,66% 143	14,91% 136,1
PvdD	9,44% 88	8,69% 81	8,91% 83	29,08% 271	22,64% 211	14,48% 135	6,36% 58
Volt	5,76% 53	6,30% 58	7,83% 72	27,72% 255	24,02% 221	15,65% 144	12,32% 113
SP	4,04% 37	5,02% 46	4,26% 39	20,41% 187	26,75% 245	19,54% 179	19,92% 182
Denk	0,56% 5	1,23% 11	2,02% 18	8,97% 80	18,50% 165	16,14% 144	52,58% 468
BIJ1	5,53% 50	3,43% 31	3,76% 34	13,83% 125	19,69% 178	20,35% 184	27,88% 244

Bevindingen Focusgroepen

- Een ruime meerderheid van zowel het kader als de gelote leden is voor een vorm van verdergaande samenwerking met de PvdA. Dit kan fusie zijn, maar vaker is dit een gezamenlijke fractie en een gezamenlijke lijst. Een beperkter deel wil maximaal voor blokvorming gaan. Wat betreft andere partijen wordt er vaker gekozen voor blokvorming of een stembusakkoord met D66, de PvdD, Volt. SP is iets minder populair. Denk wordt weinig genoemd als partner om om verdergaande samenwerking mee aan te gaan. BIJ1 wordt soms genoemd als partij om mee te fuseren, maar gezien de ontwikkelingen bij deze partij achten de meeste mensen verdergaande samenwerking niet realistisch.
- Onder de gelote leden vallen de dubbele lidmaatschappen op. Sommige leden hebben een dubbellidmaatschap met de PvdA, maar (in mindere mate) ook D66, PvdD en Volt. Het komt ook voor dat mensen van meer dan twee partijen lid zijn.
- Om te beginnen is van belang te noemen dat heel veel mensen (met name leden, maar ook sommigen uit het kader) aangeven dat ze niet precies weten wat de specifieke lokale situatie is en dat ze het dus lastig vinden om een goede beoordeling te maken van wat er in de gemeenteraad nodig is. Vrijwel iedereen is het er over eens dat meer macht en invloed van links en progressief Nederland wenselijk is, maar wat de juiste weg is, vinden mensen vaak lastig te beoordelen.
- Niettemin komen er bij eigenlijk alle focusgroepen enorm veel argumenten voor en tegen intensievere samenwerking aan de orde. Dit geldt zowel voor de leden als voor het kader. Deze argumenten zijn uitsluitend benoemd met betrekking tot verdergaande samenwerking met de PvdA. Men kan zich ook heel goed verplaatsen en/of vinden in een veelheid van argumenten. Men ziet zowel kansen als bedreigingen voor verdergaande samenwerking.

- Argumenten worden spontaan genoemd en gaan grofweg over 1) de inhoud / standpunten; 2) macht / electorale gevolgen; 3) organisatorische zaken; 4) partijcultuur.
- Opvallend is dat vaak eerst de positieve kanten / kansen met betrekking tot samenwerking op tafel komen, terwijl als het gesprek vordert meer negatieve kanten en bedreigingen worden gezien. Dit komt vaak door de realisatie dat de politieke situatie in Amsterdam heel anders is dan landelijk, en dat de noodzaak voor samenwerking daarmee ook minder is. Mensen worden daarmee vaak ook kritischer naarmate het gesprek vordert. Dit lijkt wat vaker te gelden voor de leden dan voor het kader die deze argumenten misschien al meer doordacht hebben, of vaak al een koers hebben bepaald. Leden blijken vaak erg pragmatisch in hun enthousiasme voor intensievere samenwerking te zitten: zij vertrekken vanuit het standpunt dat het van belang is zoveel mogelijk groene en linkse plannen te realiseren. Er wordt in dit kader ook vaak gevraagd om kiezersonderzoek; wat zou electoraal het beste werken? Het argument is dat als 'we' maar groot worden, we veel macht krijgen en zo kunnen zorgen dat groene en sociale plannen worden gerealiseerd.
- Leden zien ook regelmatig de discussie als iets dat achterhaald is. Er is toch al samenwerking tussen PvdA en GroenLinks? Er wordt vaak benoemd dat het verwarrend of gek zou zijn om dit op lokaal niveau niet te doen. Tegelijkertijd leeft er, vooral onder het kader, onvrede over de manier waarop tot intensievere samenwerking in andere gremia is besloten en aspecten van de huidige invulling ervan op landelijk niveau.
- Inhoudelijke verschillen tussen de partijen worden in veel focusgroepen gezien en benoemd. Deelnemers zien dit ook wel vaak als een kans: een mogelijkheid om een sterker inhoudelijk verhaal te maken waar het beste van de sociaaldemocratie wordt verenigd met het beste van GroenLinks. Er wordt wel ook vaak genoemd dat er hier nog 'werk aan de winkel' is. Als bedreiging wordt vaak genoemd dat de ideologieën van twee partijen verwateren; dat wordt gezien als reëel risico en iets waar aan gewerkt moet worden om dat te voorkomen. Specifiek wordt klimaat genoemd, als grootste punt van zorg, dat als kernthema bij vergaande samenwerking kan verwateren. Sommigen zien GroenLinks als een radicalere partij dan de PvdA en benoemen ideologische verschillen zoals een visie op systemische verandering.
- Een sterk links tegengeluid wordt belangrijk geacht en herkend wordt ook dat samenwerking op lokaal niveau een landelijke uitstraling kan hebben. Dit argument wordt niet vaak als doorslaggevend gezien. Onder leden die voor verdergaande samenwerking zijn, blijkt een grote behoefte (onder zowel het kader als de leden) om bepaalde 'weezin' te overwinnen, gegeven het 'grotere belang', zeker 'in deze tijd'.
- Het 'machtsargument' wordt wel vaak als doorslaggevend genoemd. Enerzijds ziet men dat je samen heel groot en sterk kan worden: samen kun je meer. Dit heeft ook een uitstraling naar landelijk en rechts. Sommige deelnemers zien hier juist ook bedreigingen: lopen kiezers niet weg van zo'n grote, dominante partij in de gemeenteraad? Leidt het niet juist tot minder invloed en electoraal verlies (juist in Amsterdam waar veel linkse en progressieve alternatieven een sterke positie hebben)?
- Het kader herkent vaak duidelijke cultuurverschillen tussen de partijen, en ziet het wel als een opdracht om eraan te werken om die cultuurverschillen weg te nemen. Hier worden overigens over beide partijen negatieve en positieve punten genoemd. Hier zijn de ervaringen erg verschillend per stadsdeel (én per periode). Politiek blijkt vaak mensenwerk. Daarbij verschilt de politieke realiteit in de stadsdelen ook zeer van elkaar.
- Als het gaat om het verder vormgeven van die samenwerking, het versterken van het inhoudelijk verhaal en het wegnemen van culturele verschillen, is er bij het kader duidelijk behoefte aan een (inhoudelijk) proces waarbij iedereen betrokken wordt en waarbij er ook 'wat te kiezen valt'.
- Aan verschillende focusgroepen namen één of enkele mensen deel die heel kritisch waren over intensievere samenwerking. Zij zagen de intensievere samenwerking juist helemaal niet

zitten, vaak vanwege specifieke inhoudelijke verschillen: klimaat, Gaza, migratie, gebrek aan 'radicaal denken' worden genoemd als thema's waarop partijen verschillen. In enkele focusgroepen van het kader is de kritiek onder de meerderheid van de deelnemers veel sterker.

Aanvullende Afwegingen

Naast de opvattingen van de leden, heeft de commissie ook aanvullende afwegingen betrokken bij haar advies. Dit is in lijn met de opdracht die de commissie heeft gekregen, en ook met de wens van veel van de gesproken leden die hebben aangegeven dat de uiteindelijke afweging breder moet worden gemaakt.

In de opdracht aan de commissie hebben de leden de volgende, bij de advisering te betrekken afwegingen, meegegeven:

- Politieke inhoud, gedeelde kernwaardes of juist inhoudelijke verschillen
- Electorale positie, afwegingen op het gebied van politiek strategische positie
- Verhoudingen met andere afdelingen, bijv. ten opzichte van landelijk, of lokaal ten opzichte van andere gemeentes
- Politiek personeelsbeleid, gevolgen voor kwaliteit van volksvertegenwoordigers, bestuurders en het selectieproces
- Partijcultuur, impact op de gewenste interne cultuur
- Coalitievorming, consequenties voor mogelijke blokvorming in gemeenteraad en B&W
- Stadsdelen, gevolgen voor de verhoudingen in de verschillende stadsdelen (binnen en buiten de ring) en voor de verhouding tussen raad en commissies

De commissie heeft deze overwegingen vertaald en aangevuld tot de hieronder volgende opsomming van voor de commissie relevante afwegingen. Het ingewikkelde is dat het soortelijk gewicht van dergelijke afwegingen in hoge mate afhankelijk is van individuele weging of opvatting en daarmee niet objectief vast te stellen. Desalniettemin is de advisering van de commissie op basis van de volgende afwegingen tot stand gekomen (in willekeurige volgorde):

- De landelijke context van steeds verdergaande samenwerking en de opkomst van extreem-rechts en bijkomende beeldvorming
- Machtspolitieke impact en electorale overwegingen op de korte en lange termijn
- Politieke inhoud, partijcultuur en organisatorische aspecten
- Gelijke vorm van samenwerking gemeenteraad en stadsdelen

5. ONDERBOUWING VAN HET ADVIES

De commissie is op basis van hieronder geschetste afwegingen tot het volgende advies gekomen.

Advies:

Alles afwegende adviseert de commissie om als GroenLinks deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 en na die verkiezingen, uiterlijk na de onderhandelingen ten behoeve van de vorming van een nieuw stadsbestuur, in de gemeenteraad en in de stadsdeelcommissies één fractie met de gekozenen van de PvdA te vormen. De gezamenlijke fractie start daarna zo snel als mogelijk in samenwerking met de federatiebesturen een inhoudelijk en democratisch proces om bij de gemeenteraadsverkiezingen en stadsdeelraadverkiezingen van 2030 met een gezamenlijk verkiezingsprogramma en onder één naam deel te nemen.

Voorts adviseert de commissie ook om intensievere samenwerking met andere linkse en progressieve partijen (naast PvdA) in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 te onderzoeken en dit in een aparte vraag aan alle leden voor te leggen.

Voor de commissie is het cruciaal dat alle leden zich over meerdere opties uit kunnen spreken. GroenLinks Amsterdam is een democratische vereniging waar de leden gezamenlijk bepalen. Daarom stelt de commissie voor dat *alle* leden zich kunnen uitspreken over *meerdere* opties, waarbij de commissie expliciet de door haar geadviseerde optie aangeeft. Besluitvorming op een ALV is naar het inzicht van de commissie voor een dergelijk invloedrijk besluit niet verdedigbaar. De commissie adviseert, maar de leden moeten de vrijheid hebben te kiezen uit alle relevante opties.

Weging van de verschillende afwegingen

Hieronder beschrijft de commissie hoe ze op basis van zowel de opvattingen van de leden (voorgekomen uit de enquête en de focusgroepen met gelote leden en het kader) als op basis van de aanvullende afwegingen is gekomen tot haar advies. Per punt duiden we het argument / de afweging en geven we aan hoe dit is gewogen in het uiteindelijke advies.

Opvattingen van de leden

Zowel uit de enquête als uit focusgroepen blijkt brede steun onder de leden voor een intensievere samenwerking met de PvdA in Amsterdam. Hierbij is het de commissie opgevallen dat de kwantitatieve resultaten (sterke mate van steun) aansloten bij het initiële enthousiasme voor samenwerking in de focusgroepen. Tegelijkertijd bleken de kwalitatieve data een verdieping te geven in de opvattingen van de leden. Naarmate meer wordt doorgesproken over de argumenten voor intensievere samenwerking *in Amsterdam* zien leden naast overduidelijke kansen ook verschillende beperkingen of bezwaren. Die laatste betreffen vooral meer politiek-strategische afwegingen zoals machtsvorming of electorale consequenties. Meermaals is tijdens de gesprekken aangegeven dat de uiteindelijke keuze voor wel of niet intensiever samenwerken moet worden gemaakt door mensen die dichter op dit proces staan en die politiek-strategische afwegingen beter kunnen overzien en maken.

Inhoudelijk zien leden veel kansen voor een sterker inhoudelijk verhaal waar sociaaldemocratische waarden en eco-socialistische waarden elkaar versterken. Men ziet ook risico op verwatering van idealen. Het is voor veel mensen belangrijk om de komende jaren meer te investeren in de versterking van die gezamenlijke idealen. Voor de leden blijkt uiteindelijk de concrete realisatie van linkse en progressieve idealen het zwaarst te wegen. Leden hopen enerzijds dat een grote fractie van GroenLinks-PvdA veel impact kan hebben in Amsterdam. Maar een té dominant machtsblok kan in hun ogen ook (negatieve) gevolgen hebben (op de lange termijn). Zij zien tegelijkertijd ook dat de landelijke context waar verdere samenwerking is ingezet en waarin de partijen zich moeten verhouden tot een sterk (extreem-)rechts blok belangrijk is, en erkennen dat intensievere samenwerking van GroenLinks en PvdA in Amsterdam kan bijdragen aan de landelijke situatie.

De opvattingen van de leden wegen voor de commissie zwaar in haar afweging. Er is dus veel steun om verdere stappen richting intensievere samenwerking te zetten, ook gegeven de landelijke context. Tegelijkertijd blijkt uit de verdiepende, kwalitatieve data dat er ook behoefte is aan tijd om een goed en sterk inhoudelijk verhaal neer te zetten dat verwatering van idealen voorkomt en het sterkste van beide ideologische stromingen naar boven haalt. Tenslotte geven de leden zelf aan dat het meenemen van aanvullende politiek-strategische afwegingen in het uiteindelijke advies belangrijk is.

Wij wegen daarom af dat het enerzijds belangrijk is om een heldere stap naar intensievere samenwerking te zetten door na de verkiezingen van 2026 samen met de PvdA één fractie te vormen. Maar anderzijds vindt de commissie het ook van belang om de tijd te nemen om dit proces goed vorm te geven, en daarom adviseert de commissie de tijd te nemen tot 2030 om een gezamenlijke lijst met een gezamenlijk verkiezingsprogramma te vormen.

De landelijke context van steeds verdergaande samenwerking en de opkomst van extreem-rechts en bijkomende beeldvorming

De landelijke verschuiving naar extreem-rechts baart zowel de commissie als de leden zeer veel zorgen. De landelijke samenwerking tussen GroenLinks en de PvdA stemt veel leden hoopvol omdat we daarmee samen een grotere vuist kunnen maken en meer macht kunnen uitoefenen om onze idealen te verwezenlijken. Veel nieuwe leden die deelnamen aan de focusgroepgesprekken gaven aan dat de winst van de PVV de aanleiding is geweest om lid te worden van GroenLinks.

Ook de commissie ziet en erkent het belang van de landelijke context en de bijdrage die een grote afdeling als Amsterdam daaraan kan leveren. De commissie stelt zich daarom op het standpunt dat *geen* stap zetten richting verdere samenwerking een verkeerd signaal zou afgeven ten aanzien wat de partij landelijk beoogt; namelijk een sterk weerwoord bieden ten opzichte van de opkomst van (extreem-)rechts. Daarom adviseert de commissie om als GroenLinks na de gemeenteraadsverkiezingen met de PvdA als gezamenlijke fractie in de gemeenteraad verder te gaan.

De vormen die samenwerking tussen beide partijen nu krijgt landelijk en internationaal zijn divers: bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen was er sprake van één programma, één lijst en één fractie, in het Europees parlement van één programma en één lijst, maar zitten de gekozen parlementariërs in verschillende fracties, en voor de Eerste Kamerverkiezingen waren er

afzonderlijke lijsten, maar opereren de senaatsleden nu als één fractie. Voor de commissie betekent dit, dat inzetten op vergaande samenwerking de keuze aan (voorkeurs)opties wel inperkt, maar niet reduceert tot een enkele mogelijkheid.

De commissie ziet, evenals de leden, Amsterdam ook als een vruchtbare voedingsbodem om aan een breder links-progressief blok te werken en staat dan ook positief tegenover intensievere samenwerking met andere linkse en progressieve partijen (zoals de PvdD, D66, Volt, SP en BIJ1), sociale bewegingen en het maatschappelijk middenveld. Dit is niet alleen in het belang van de stad, maar ook in het belang van de tegenbeweging die nodig is voor de landelijke groei van extreem-rechts. Bredere links-progressieve samenwerking in Amsterdam kan een opstapje zijn om de landelijke alliantie tegen de opkomst van (extreem-)rechts breder en sterker vorm te geven. Om deze reden adviseert de commissie de leden van GroenLinks Amsterdam om zich uit te spreken voor een intensievere brede samenwerking met andere linkse en progressieve partijen.

Machtspolitieke impact en electorale overwegingen op de korte en lange termijn

Gezien de electorale verhoudingen in Amsterdam - waar de PvdA en GroenLinks de grootste en op-een-na grootste partij zijn - ontbreekt de noodzaak van een gezamenlijke lijst om de grootste te worden vanuit politiek-strategische overwegingen. Een lijstcombinatie van PvdA en GroenLinks kan krimpen in termen van zetels, omdat kiezers makkelijk kunnen uitwijken naar andere linkse en progressieve partijen met veel invloed die de positie van 'uitdager' kunnen innemen. Ook de leden zien het risico van het worden van een té dominante machtsfactor in de gemeenteraad; in het verleden is in Amsterdam vaker gebleken dat juist links-progressieve kiezers de behoefte voelen om op een uitdager van 'de macht' te stemmen.

Maar ook als beide partijen in een combinatie hun electorale positie weten vast te houden, is het waarschijnlijk dat zij als gecombineerde lijst aan invloed zullen inboeten bij het vormen van een nieuw college van B&W en het leveren van stadsdeelbestuurders. Het is bijvoorbeeld waarschijnlijk dat zij, naar rato, minder wethouders en stadsdeelbestuurders zal leveren en derhalve minder inhoudelijke en politiek-strategische invloed zal hebben dan wanneer zij met twee aparte lijsten deelnemen. Ook in de onderhandelingen met andere partijen kunnen twee aparte partijen ieder apart sterker hun stempel drukken dan één groot(st)e partij alleen.

Het is kortom waarschijnlijk dat één (grootste) partij in Amsterdam minder invloed zal hebben dan twee aparte partijen die intensief samenwerken. In de Amsterdamse context kan het daarom van waarde zijn dat er iets te kiezen blijft op links en de twee partijen hun eigen accenten kunnen blijven leggen. Dit sluit aan bij de wens van de leden om uiteindelijk meer linkse en groene idealen te realiseren

De commissie ziet daarom meerwaarde om in 2026 nog met twee aparte lijsten deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Tegelijkertijd weegt de commissie de machtspolitieke impact en electorale overwegingen op de lange termijn minder zwaar dan de bovengenoemde andere redenen om uiteindelijk wel de stap richting intensievere samenwerking met de PvdA wel te zetten.

Politieke inhoud, partijcultuur en organisatorische aspecten

Hoewel GroenLinks en de PvdA goed samenwerken en samen met D66 de stad besturen, is er vooralsnog een aantal grootstedelijke thema's waar de twee partijen anders naar kijken en andere prioriteiten stellen. De leden zien aan de ene kant daarin een risico op verwatering van idealen. Anderzijds zien de leden ook veel kansen in het verbinden van sociaaldemocratische en eco-socialistische idealen. De commissie denkt daarom dat er tijd en investeringen nodig zijn om de kracht van beide politieke tradities op een goede manier tot uiting te laten komen in een gemeenschappelijk programma, waarbij juist wordt voorkomen dat idealen het slechtere compromis zijn tussen twee verschillende posities (verwatering).

Ook op het gebied van partijcultuur zijn er verschillen tussen beide partijen. Die worden ook in meer of mindere mate ervaren door het actieve partijkader. We zien op dit punt ook aanmerkelijke variatie: op sommige plekken (stadsdelen, campagnes etc.) wordt al veel gemakkelijker en soepeler samengewerkt dan op andere. De commissie denkt dat de samenwerking op de lange termijn verstevigd kan worden als er meer tijd is om de inhoudelijke en culturele verschillen te overbruggen door middel van een gedegen democratisch proces.

Naast inhoudelijke en partijculturele verschillen zijn er ook organisatorische uitdagingen zoals het organiseren van een lijsttrekkersverkiezing, het samenvoegen van de fractieondersteuning, het schrijven van een gezamenlijk verkiezingsprogramma en andere uitwerkingsvraagstukken. Hoewel het gezamenlijk vormgeven hiervan volgens de commissie geen onoverkomelijkheid zou hoeven en moeten zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 is de commissie wel van mening dat het ook op dit punt een meerwaarde zou hebben om hier meer tijd en ruimte voor te nemen en een goed democratisch proces in te richten richting 2030.

Kortom, hoewel de commissie denkt dat het niet onoverkomelijk is om inhoudelijk en partijculturele te overbruggen en organisatorische vraagstukken op te lossen richting de gemeenteraadsverkiezingen van 2026, denkt zij ook dat het nemen van meer tijd en het inrichten van een gedegen democratisch proces hiervoor kan leiden tot versteviging van de samenwerking op langere termijn. Meer tijd betekent meer kwaliteit. Deze afweging draagt daarom ook bij aan het advies van de commissie om bij de verkiezingen van 2026 nog deel te nemen met twee aparte lijsten en een proces in te richten om in 2030 te komen met een gezamenlijke lijst en programma.

Gelijke vorm van samenwerking gemeenteraad en stadsdelen

Uit de focusgroepgesprekken met kaderleden is gebleken dat er veel variatie in opvattingen is over de wenselijkheid van een gezamenlijke lijst voor de gemeenteraads- en stadsdeelverkiezingen. Derhalve is er bijvoorbeeld geopperd om binnen Amsterdam in de stadsdelen, of in sommige stadsdelen, wél en in de gemeenteraad niet met een gezamenlijke lijst te komen. Zo zou beter aangesloten kunnen worden bij de wensen en behoefte van lokale afdelingen en politieke vertegenwoordigers.

De commissie heeft ook dit argument gewogen, maar denkt niet dat het wenselijk is. Variatie in wel/geen gezamenlijke lijst binnen Amsterdam zou onduidelijkheid - waar toch al voor wordt gevreesd - vergroten. Daar komt bij, dat de beelden die leven over wat er per stadsdeel nodig of wenselijk is niet altijd overeenkomen met hoe dit in het betreffende stadsdeel zelf leeft. Uit de

gesprekken met de gelote leden en uit de enquête blijkt ook niet dat leden in bepaalde stadsdelen significant andere opvattingen hebben dan in andere stadsdelen.

De commissie adviseert derhalve om in alle stadsdelen en de centrale stad te kiezen voor dezelfde vorm van intensievere samenwerking.

Democratisch besluitvormingsproces

Uit de gesprekken met de leden is gebleken dat er een sterke wens is om 'te kunnen kiezen' en ook minderheidsopvattingen in ledenpeilingen tot uitdrukking te kunnen laten komen. Veel mensen vinden het jammer dat in het proces dat landelijk tot intensievere samenwerking heeft geleid op veel momenten een enkelvoudige vraag is voorgelegd: wel of niet instemmen met het advies. De commissie deelt deze opvatting en weegt dit punt ook zwaar.

Daarbij komt dat de diversiteit aan opvattingen die is gebleken uit de enquête en ook uit de focusgroepgesprekken ook aanleiding geeft om meerdere opties voor te leggen.

Tegelijkertijd acht de commissie het, in lijn met haar opdracht, wel van belang om bij de opties aan te geven wat haar advies is aan de leden. Juist ook omdat veel leden hebben aangegeven behoefte te hebben aan een gewogen advies.

Om te zorgen dat uit deze ledenpeiling een keuze met een sterk mandaat komt, adviseert de commissie om de leden de opties te laten rangschikken op basis van hun voorkeur. In eerste instantie wordt dan gekeken naar de absolute favoriete opties. Als er geen optie is die meer dan 50% van die stemmen heeft, valt de optie die het minst als favoriet werd aangegeven af. Vervolgens wordt voor de overgebleven opties gekeken naar het aantal stemmen als eerste of tweede keus. Welke optie meer dan 50% van dit cumulatieve aantal stemmen heeft, wint. In het zeer onwaarschijnlijke geval dat twee opties hetzelfde cumulatieve percentage stemmen hebben, wint de keuze die het vaakst als favoriet werd ingevuld.

De commissie adviseert om de volgende opties aan de leden voor te leggen omdat deze naar haar mening de verschillen in opvattingen in de partij goed dekken en tegelijkertijd inhoudelijk voldoende van elkaar verschillen. We achten alle opties haalbaar.

1. Continuering van de huidige situatie

GroenLinks en de PvdA komen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 elk met een eigen programma en kieslijst. GroenLinks en PvdA voeren apart campagne. Na de verkiezingen blijven zij elk in een eigen fractie. Er is geen intentie om de samenwerking in 2030 anders vorm te geven.

2. Twee programma's met een stembusakkoord, twee lijsten, één fractie in 2026

GroenLinks en de PvdA komen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 elk met een eigen lijst en een eigen programma. Zij sluiten samen een inhoudelijk stembusakkoord en vormen na de verkiezingen een gezamenlijke fractie. Het is de intentie om in 2030 een gezamenlijke lijst te voeren.

3. Één programma, één lijst, één fractie in 2026

GroenLinks en de PvdA komen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 met een gezamenlijke lijst en programma. GroenLinks en de PvdA voeren gezamenlijk campagne. Na de

verkiezingen zijn zij een gezamenlijke fractie. Het is de intentie om in 2030 weer een gezamenlijke lijst te voeren.

Tenslotte

Het behoort tot de mogelijkheden dat de adviescommissie van de PvdA een ander advies geeft dan de commissie van GroenLinks Amsterdam. Ook is het mogelijk dat de leden een andere keuze maken. Voor de commissie staat de uitkomst van de ledenraadpleging los van een eventuele uitkomst van de PvdA. Naar de overtuiging van de commissie zou de afdeling de keuze van de leden van GroenLinks moeten volgen.

6. Vervolgstappen proces

De leden van GroenLinks Amsterdam kunnen zich op de ALV van 12 juli 2024 uitspreken over het voorliggende advies. Het is vervolgens aan het federatiebestuur om de vervolgstappen vorm te geven. Als het advies wordt opgevolgd, leidt dat zo snel mogelijk tot een ledenpeiling en een voorkeursuitkomst. Deze optie wordt dan door het federatiebestuur tot een vraagstelling omgevormd ter bekrachtiging in een politiek referendum. Het ligt voor de hand, gelet op de benodigde voorbereidingstijd en de bereikbaarheid van leden, dat na de vakantieperiode te doen. Statutair is de uitkomst van het referendum bindend. In de stadsdeelafdelingen wordt, vanwege de federatieve vorm van de afdeling GroenLinks Amsterdam, voorgesteld om de uitspraak van de leden te bekrachtigen. Het federatiebestuur dient dit nader uit te werken.

Wat de uitkomst van dit proces na het oordeel van de leden ook zal zijn, gezien de huidige en mogelijk in de toekomst geïntensiveerde samenwerking met de PvdA is het zeer aanbevelenswaardig zo snel mogelijk na de ALV een proces met de PvdA af te spreken om de consequenties van de keuzen van de leden van de verschillende politieke organisaties te bespreken.

Statutaire uitgangspunten

De landelijke Statuten en het Huishoudelijk Reglement regelen de bevoegdheden van afdelingen. Die regels zijn soms zeer eenduidig en soms niet. De ALV is lokaal het hoogste orgaan maar kan de huishoudelijke reglementen niet overrulen. De enige geldige digitale stemming die binnen de statuten mogelijk is, is middels een politiek referendum met de daarbij horende eisen: minimaal een week openen, voor of tegen iets stemmen, etc. Sec gezien gaan de leden er enkel over of er wel of niet met een samenvoeging van aanduidingen met de PvdA meegedaan wordt aan de verkiezingen.

Concluderend: het is statutair mogelijk het advies van de commissie uit te voeren. Het bestuur wordt dan gevraagd een ledenpeiling te doen en het bestuur voorts de uitkomst in een politiek referendum te laten bekrachtigen. Onder voorwaarden (opkomst minimaal 10%, meer dan 50% steun voor een optie) is de uitkomst van het referendum bindend. Dit is ter check aan het landelijk partijbestuur voorgelegd.